

Психолого-педагогічні засади патріотичного виховання: досвід, проблеми, перспективи. – Збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару: за ред.. А. І. Анцибора. – Вінниця: КВНЗ «ВАНО», 2015. – С. 25-29.
УДК 37.035.6

Елементи патріотичного виховання на уроках іноземної мови

Добіжа Н.В., здобувач кафедри педагогіки
ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського

Анотація. Стаття присвячена елементам патріотичного виховання на уроках іноземних мов. Містить короткий огляд теоретичних та практичних питань з даної теми. Визначено характеристики уроку іноземної мови патріотичної спрямованості.

Ключові слова: патріотизм, виховання, держава, Батьківщина, краєзнавство, культура, міжкультурна комунікація.

Abstract. The article is devoted to the elements of Patriotic education at the lessons of foreign languages. Provides a brief overview of the theoretical and practical issues on this topic. Designed for teachers of foreign languages as a source of improvement and systematization of Patriotic and educational work in the classroom.

Keywords: patriotism, education, government, homeland, local history, culture, intercultural communication.

Актуальність дослідження. Реалії сучасних політичних та соціально-економічних процесів призвели до того, що наші діти живуть в постіндустріальному багатокультурному суспільстві, їм доводиться вступати в спілкування з представниками різних національностей, як в межах нашої країни, так і за кордоном. Зміни, які відбуваються в суспільстві, загострюють всі соціальні проблеми: політичні, економічні, релігійні, військові та інші, а це вимагає від усіх інститутів виховання посилення уваги до формування в учнів гордості за свою країну, її історію, культуру, шанобливого ставлення до інших народів, їх минулого і сьогодення. У сучасних умовах перед вчителем іноземної мови постає завдання навчання іноземної мови в

нерозривній єдності зі світом і культурою народів, які говорять на цих мовах. Іноземні мови покликані служити взаємодії країн у дусі діалогу культур, гуманізації міжкультурних відносин. Академік Л. В. Щерба писав: «Ніщо так не виховує у дусі національної солідарності, як вивчення іноземної мови».

Аналіз досліджень і публікацій. Національне виховання на заняттях з іноземної мови визначається в Україні низкою державних законів “Про освіту”, “Про загальну середню освіту” [2], “Концепцією неперервного національного виховання”, “Концепцією виховання дітей та молоді з національної системи освіти” [3].

Основоположними працями, які присвячені проблемі національного виховання в Україні є літературна спадщина Г. Сковороди, О.Духновича, К. Ушинського, В. Сухомлинського. К.Ушинський був першим, хто акцентував увагу на вивченні саме іноземної мови.

На сучасному етапі різні аспекти національного виховання досліджено українськими вченими: І. Бехом, О. Бережко, Л. Білас, С. Ніколаєвою, І. Підласим, В. Плахотником, О. Савченко, Н. Склярєнко.

Цілям національного виховання на уроках і заняттях з іноземної мови служать підручники, навчальні посібники, методичні розробки уроків/занять з дисципліни, в яких гідне місце відведено національній культурі, традиціям, знанням історії, географії, економіки, реаліям, літератури, мистецтва тощо. Наприклад, навчальні посібники “Clickon. Ukraine” (В. Еванс, Л. Калініна, І. Самойлюкевич), “Britainand Ukraine: Across Cultures” (Л. Калініна, І. Самойлюкевич), навчально-методичні матеріали про відомих людей: вчених, конструкторів, музикантів, видатних письменників.

Виклад основного матеріалу. Урок іноземної мови в сучасній українській школі надає широкі можливості для виховання в учнів свідомої громадянської позиції, патріотизму, правової культури, високих моральних якостей. Цьому сприяє комунікативна направленість предмета, його спрямованість на вивчення побуту, звичаїв, традицій і, передусім, мови іншого народу [4, с. 6]. Вивчення чужої культури засобами іноземної мови

мови стає можливим тільки на основі національно-культурної бази рідної мови. Будь-які знання іноземної мови будуть сприйматися тільки через призму знань, сформованих в процесі оволодіння рідною культурою.

Іноземна мова, як жоден інший предмет, дає можливість застосовувати різні методи і принципи етнопедагогіки, що дає можливість виховати у школярів пошану до людей, в тому числі інших національностей, терпимість до інакомислення, розвинути їх міжкультурні комунікативні уміння, творчість та рівень інтелекту, що є надзвичайно важливим у формуванні патріотичних почуттів. Великий виховний потенціал уроків іноземної мови визначається наступними чинниками:

- урочні і позаурочні заняття з іноземної мови проводяться в діалозі культур країн, мови яких вивчаються;
- при навчанні іноземній мові з метою реалізації її освітніх і виховних функцій широко використовуються засоби народної педагогіки рідної і зарубіжної культури;
- навчальна діяльність на заняттях з іноземної мови організовується так, щоб максимально активізувати комунікативний потенціал учнів, розвинути їх комунікативні навички і уміння з урахуванням національно-специфічних особливостей комунікації;
- різноманітність тематики уроків іноземної мови, які дають можливість ознайомити учнів із соціально-культурними особливостями навколишнього середовища; етнічними рисами рідного народу та інших національностей.

Зміст сучасних навчальних програм має значний потенціал. Його реалізація залежить від цілеспрямованого відбору змісту навчального матеріалу, що надає учням зразки справжньої духовності, громадянської свідомості, гуманізму [1, с. 1]. Професіоналізм вчителя полягає не стільки в методичній грамотності, скільки в умінні відбирати матеріал до уроку, визначати його освітні і виховні можливості.

Вивчаючи реалії англomовних країн необхідно вивчати державні символи, історію, географію, культуру України засобами іноземної мови.

Сформуувати любов учнів до своєї малої батьківщини і почуття національної гідності можливо при системному освоєнні національної культури через певні позакласні форми роботи з учнями.

У навчанні іноземної мови у патріотичному плані використовуються матеріали різного характеру: соціального, історичного та географічного. У середній і старшій ланці, коли відбувається становлення особистості учня, формування його свідомості особливо важливо використовувати матеріали історичної та соціальної спрямованості. Різні форми навчальної роботи: ігри, брейн-ринги, конференції, твори, уроки-екскурсії, перегляд та обговорення фільмів, аудіювання текстів, рольові ігри ефективні на уроках англійської мови патріотичної спрямованості.

Сучасні учні охоче займаються проектною діяльністю, за допомогою інформаційних технологій створюють різноманітні презентації, невеликі фільми про свою школу та місто англійською мовою.

Вагомий виховний потенціал мають уроки, пов'язані з традиціями і звичаями українського народу. Учні завжди охоче обговорюють улюблені свята, з гордістю розповідають про сімейні традиції.

Традиційними є уроки – роздуми. На таких уроках вчитель може обговорювати з учнями екологічні, політичні, правові проблеми, пропонувати ряд тем для роздумів: «Мій сучасний герой...», «Якби я був мером нашого міста ...», «Мій особистий внесок у ...», «Я пишаюсь своєю країною тому, що...» і. т.д.

З метою виховання патріотичних почуттів у учнів учитель має можливість використовувати країнознавчі тексти: «Family traditions», «My native town», «Ukrainian sportsmen», «Holidays in Ukraine» та ін.

Благодатним ґрунтом для патріотичного виховання є позакласна діяльність. Для підвищення мовної компетенції в позаурочний час необхідно підтримувати інтерес до предмета через різноманітні заходи: участь у тижні іноземної мови, конкурс читців англійською мовою, концерти для батьків, інсценування казки. Вміння презентувати свою творчість, проявити себе в

тому вигляді творчості, який тебе цікавить – важливий показник успішності учня. Дуже перспективним напрямком може стати складання міні збірок або журналів, які можна випускати періодично на різні теми, що включають в себе статті про історію та культуру країни і малої батьківщини. Одним із способів виховання патріотизму може послужити стінгазета англійською мовою, в якій можна буде відображати життя своєї школи та міста, а також розповідати про людей, які прославили місто.

Завдання патріотичного виховання та виховання громадянських компетентностей на уроках англійської мови полягають у вихованні позитивного та поважного ставлення до власного народу, його культури, любові до Батьківщини й рідної мови та віри в світле майбутнє своєї країни. І все це у повній мірі залежить від вчителя, його патріотичних настроїв та відданості своїй справі. Безумовно, найдієвішим та найуспішнішим засобом втілення такої мети є нетрадиційний підхід до уроку та використання інноваційних технологій, але водночас не менш важливим є і психологічний момент, який проявляється у емоційному налаштуванні учнів, створенні відповідної атмосфери на уроці.

Список літератури:

1. Білас Л.М. Виховання національної свідомості старшокласників у процесі вивчення іноземної мови./Автореф. дис.канд. пед. наук. – К., 2005. – 21 с.
2. Державний стандарт базової і середньої освіти. [Електрон. ресурс] // Міністерство освіти і науки України [веб-сайт] – Режим доступу://www.mon.gov.ua
3. Інструктивно-методичні рекомендації Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо вивчення у загальноосвітніх навчальних закладах предметів інваріантної складової навчального плану у 2012/2013 навчальному році від 01.06.2012.№ 1/9-426.: Іноземні мови.

4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. /Колектив авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 327 с.